

BAGGRUNDSVIDEN TIL 6. DECEMBER

Helgener

I den katolske kirke tilbedes mange helgener (omkring 6.000). Der er mange typer helgener, men fælles for dem er, at de i deres liv har været et godt eksempel for troende. De kan fx have været særligt barmhjertige eller gavmilde eller have lidt martyrdøden. Tanken er, at beder man til en helgen, vil denne helgen gå i forbøn for én hos Gud og hjælpe og beskytte én. Katolske kirker indvies til en helgen, som så tænkes at beskytte kirken, området eller en særlig gruppe mennesker.

I den protestantiske kirke har helgener mistet deres betydning, fordi tanken her er, at alle har direkte adgang til Gud. Legenderne benyttes dog fortsat som gode eksempler og historier. Mange kirker har skiftet navn gennem tiden, men i Danmark har vi dog stadig en del kirker, der bærer deres oprindelige katolske navn – i vores område Skt. Nikolai Kirke i Holbæk.

Sankt Nikolaj og julemanden

Alle børn ved, hvem julemanden er, og nogle børn ved måske også, hvad han hedder på engelsk: Santa Claus. Hvad de færreste børn ved, er, at julemanden faktisk har sin oprindelse i en kristen helgen: Sankt Nikolai. Ligesom langt de fleste andre helgener har Sankt Nikolai også sin egen navnedag, hvor han fejres – også i protestantiske lande, nemlig den 6. december (i dag).

Sandsynligvis levede Nikolai i det 4. århundrede i Lykien (i dag Tyrkiet ved Antalya). Han var biskop i Myra og deltog i det første fælles kirkemøde, som fandt sted i Nikæa i 325, hvor mange af grundstenene til den kristne kirke og tradition blev lagt. I 336 skulle han efter sigende have holdt den første Christmas (julegudstjeneste) til fejring af Kristi fødsel.

Legenderne om biskop Nikolai er mange. Det fortælles, at han var et godt og beskedent menneske, der udrettede mange undere. Han reddede sømænd fra druknedøden og frelste også nogle fra at blive halshugget ved at gribe om bøddelens sværd. En bloddryppende historie går på, at nogle børn var blevet slået og puttet i saltkarret for at blive tilberedt til lækre retter på en kro. Da Nikolai fik nys om det, lod han kroejeren straffe og vakte børnene til live igen og bragte dem tilbage til deres forældre. Det, der har gjort Nikolai til julemanden, er dog legenden om dengang, han anonymt tre gange kastede guldstykker ind ad vinduet til en fattig mand, der ingen medgift havde til sine døtre og derfor ikke kunne få dem gift. Dermed blev han knyttet til gavmildhed og gavegivning.

Sankt Nikolai er skytshelgen for søfolk, købmænd og børn, og han afbildes som en skaldet ældre mand i biskopdragt med eller uden mitra (en spids bispehat).

Sankt Nikolai har dog over tid gennemgået en forvandling. Det ældste kendte billede af en julemand i Danmark stammer fra bogen Peters Jul fra 1866. Her er han dog hverken tyk, rød eller har skæg, og han kommer heller ikke med gaver, men med den søde julestemning. Det var først med Coca-Colas julereklame fra 1931, at julemanden kom til at se ud, som han gør i dag, så julemanden har gennemgået mange forvandlinger gennem næsten 1700 år.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet*, og vis evt. billederne undervejs.
Udpeg, hvor Holbæk og Sankt Nikolai Kirke ligger.
Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

SANKT NIKOLAI OG JULEMANDEN

Samtale

Hvad ved eleverne om julemanden?

Fortæl om Sankt Nikolai.

Forslag til forklaring:

Sankt Nikolai levede for mange, mange år siden, omkring år 400. Han var biskop, altså en slags overpræst. Han holdt som den første i verden julegudstjeneste.

Han gav gaver til fattige og hjalp børn. Efter hans død blev der stadig fortalt historier om, hvor god han var, og han blev en helgen. En helgen er sådan en, man i gamle dage bad til, og så troede man, at helgenen ville bære ens bøn videre til Gud og beskytte en. Når man er helgen, bliver man kaldt for Sankt/Sankta ... Kender eleverne nogle? Fx Sankta Lucia, Sankt Hans.

Når man i dag ser helgener på billeder, har de ofte en glorie over hovedet.

Sankt Nikolai er især helgen for børn og sømænd, fordi han var sød ved dem, da han levede.

Det var først i 1800-tallet, at historierne om ham blev til en slags julemandsfortællinger, og det var først med en Coca-Cola-reklame i 1931, at han blev stor, tyk og rød. (Se mere i baggrundsmaterialet).

Skriv stikord eller et par sætninger om julemanden/Sankt Nikolai på tavlen – eleverne skal bruge dem i dagens aktivitet.

Til fordybelse ligger der en lille film om Skt. Nikolai på hjemmesiden, men I skal være opmærksomme på, at filmen også indgår i KVISTs tidligere julekalendre.

Aktivitet

På kopiark 10 skal eleverne farve og/eller skrive om Sankt Nikolai og julemanden. Brug evt. ordene fra tavlen.

Hjælp Asta og Lukas

I kan også hjælpe Asta og Lukas med at finde de ord, der mangler i oldefars vers, og hvor mon det er, de nu skal hen? (Verset er på kopiark 11 på hjemmesiden).

På hjemmesiden findes også en lille film om Skt. Nikolai Kirke, som man kan vise til eleverne, for at give dem et indtryk af kirken.

I skal bruge:

- Kopiark 10 til hver elev.
- Kopiark 11, som evt. kan vises på smartboard.

